

Projekt

z dnia 14 marca 2022 r.

Zatwierdzony przez .....

**UCHWAŁA NR .....
RADY MIASTA HAJNÓWKA**

z dnia ..... 2022 r.

**w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Hajnówka
na lata 2022 - 2024**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r., poz. 559) oraz art. 176 pkt 1 i 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447) Rada Miasta Hajnówka uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program wspierania rodziny w Gminie Miejskiej Hajnówka na lata 2022 - 2024 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Hajnówka.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady

Walentyna Pietrocuk

PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE MIEJSKIEJ HAJNÓWKA NA LATA 2022 - 2024

SPIS TREŚCI:

1. Wprowadzenie
2. Uwarunkowania prawne
3. Diagnoza środowiska lokalnego w kontekście problemów występujących w rodzinach
  - 3.1. Główne powody przyznanej pomocy
  - 3.2. Analiza SWOT
4. Instytucjonalne zasoby w zakresie wspierania rodziny w Gminie Miejskiej Hajnówka
5. Odbiorcy programu i planowane efekty
6. Założenia i cele programu wspierania rodziny w Gminie Miejskiej Hajnówka
  - 6.1. Główne założenia systemu wspierania rodziny
  - 6.2. Cele programu wspierania rodziny
7. Zadania w zakresie wspierania rodziny
  - 7.1. Realizatorzy programu
  - 7.2. Partnerzy realizacji programu
8. Finansowanie i czas realizacji programu
9. Monitoring i ewolucja programu

1. WPROWADZENIE

Lokalne samorządy odpowiadają za stworzenie oraz funkcjonowanie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Jest to niezwykle istotne i trudne zadanie, ponieważ działania na rzecz rodziny, to działania nie tylko na rzecz konkretnej grupy, ale i całej wspólnoty, a jak wiadomo wspierając rodzinę przyczyniamy się nie tylko do jej rozwoju, ale i wzmacniania więzi w całej społeczności. Rodzina jest społecznością powołaną do wzbudzania i rozwoju życia jednostkowego, jest podstawą życia społecznego z dwóch powodów:

- po pierwsze: dostarcza społeczeństwu nowych członków,
- po drugie: najpełniej kształtuje człowieka, przez co decyduje o jakości członków społeczeństwa.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminę obowiązek podejmowania działań wspierających wobec rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Zakłada w szczególności wzmocnienie działań profilaktycznych i doskonalenie metod pracy z rodziną na rzecz pozostawienia w niej dziecka lub jego powrotu do rodziny naturalnej. Skuteczna pomoc dla rodzin przeżywających trudności w pełnieniu ról opiekuńczo - wychowawczych, jak i skuteczna ochrona dzieci może być osiągnięta poprzez współpracę przedstawicieli instytucji, które mają kontakt z dzieckiem i jego rodziną. Działania pomocowe na poziomie gminy polegają na udzielaniu rodzinie pomocy w radzeniu sobie z trudnościami tak, aby w efekcie nie doszło do umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, a jeśli do tego rodzaju interwencji dojdzie, aby możliwy był powrót dziecka pod opiekę rodziny biologicznej.

W oparciu o diagnozę środowiska lokalnego w kontekście problemów społecznych opracowano 3-letni Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022 – 2024. Diagnoza została sporządzona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hajnówce, do której wykorzystano materiały

własne i sprawozdania sporządzane przez pracowników ośrodka. Program ukierunkowany jest na problemy rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, określa cele i wyznacza kierunki działań, które pozwolą wzmocnić rolę i funkcję rodziny, jako naturalnego środowiska rozwoju dziecka.

2. UWARUNKOWANIA PRAWNE

Program uwzględnia następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
4. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy.
5. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
6. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.
7. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”
8. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci.

3. DIAGNOZA ŚRODOWISKA LOKALNEGO W KONTEKŚCIE PROBLEMÓW WYSTĘPUJĄCYCH W RODZINACH

Rodzina jest podstawową komórką społeczną, która powinna zaspakajać potrzeby każdego z jej członków. Rodzina spełnia m.in. funkcję opiekuńczo - zabezpieczającą zapewniając swym członkom mieszkanie oraz zaspokaja potrzeby materialno - bytowe. Niedostatek w rodzinie wywołuje negatywne skutki w zakresie funkcjonowania rodziny, dochodzi do zaburzenia wielu ważnych funkcji, w wyniku czego działalność wychowawcza rodziców może odbiegać od prawidłowego poziomu. Rodzina wywiera istotny wpływ na kształtowanie się postaw, aspiracji i systemów wartości. Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny, błędne lub złe wypełnianie ról społecznych powoduje jej destrukcję. Następuje przekazywanie złych wzorców, z którymi identyfikują i utożsamiają dzieci w rodzinie. W rodzinach dotkniętych dysfunkcją, często występują u dzieci kłopoty z przyswajaniem nauki, prawidłowym funkcjonowaniem w środowisku, występują problemy wychowawcze, aż do wkroczenia na drogę przestępstw. Rodzina problemowa nie spełnia swoich podstawowych potrzeb wobec własnych dzieci. W rodzinach zaburzonych brakuje umiejętności tworzenia właściwego klimatu życia rodzinnego, prawidłowych relacji pomiędzy członkami rodziny oraz prawidłowych wzorców rozładowywania napięć powstałych poza domem rodzinnym.

Stosowanie różnego rodzaju wsparcia finansowego pozwala na wzmocnienie rodzin w dążeniu do zaspakajania niezbędnych potrzeb oraz wzmacnia postawę w kierunku przewyciężenia trudnych sytuacji życiowych przy wykorzystaniu zasobów własnych rodziny.

Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, gdy rodzina nie jest w stanie samodzielnie zaspokoić niezbędnych potrzeb potrzebnych do jej prawidłowego funkcjonowania. W obszarach pomocy społecznej rodzina występuje, a szczególnie dziecko w takiej rodzinie, nie tylko jako świadczeniobiorca ale także jako podmiot ochrony i troski. Oprócz pomocy materialnej ze strony ośrodka pomocy społecznej rodzinę otacza się szeroko rozumianym wsparciem, w tym pracą socjalną oraz wsparciem asystenta rodziny. Podstawą do skonstruowania programu wspierania rodziny jest diagnoza środowiska lokalnego.

Wsparcie udzielane przez gminę rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej może przybierać formę pracy z rodziną lub pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Możliwe jest także zastosowanie obu form jednocześnie. Rodzina może otrzymać wsparcie przez działania: instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, placówek wsparcia dziennego oraz rodzin wspierających. Wspieranie rodziny prowadzone jest za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań

z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, jednostki samorządu terytorialnego realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi. Program Wspierania Rodziny Gminy Miejskiej Hajnówka na lata 2022-2024 jest kontynuacją działań podjętych w ramach realizacji wcześniejszych działań w tym zakresie. W miarę potrzeb i sytuacji społecznej zadania Programu mogą ulegać zmianom i udoskonaleniom. Podstawę programu stanowi interdyscyplinarne podejście, zgodnie z którym wszelkie działania na rzecz rodziny powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów z różnych dziedzin, będących przedstawicielami różnych instytucji i organizacji.

Diagnozę opracowano w oparciu o materiały i dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Hajnówce za lata 2019 - 2021. Przedmiotem diagnozy była sytuacja rodzin objętych wsparciem przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hajnówce.

3.1. Główne powody przyznanej pomocy

Tabela 1. Liczba i ogólne powody korzystania z pomocy społecznej rodzin z terenu Gminy Miejskiej Hajnówka w latach 2019-2021.

L.p.	Wyszczególnienie	2019r.	2020r.	2021.
1.	Ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w tym:	902	842	736
2.	Rodziny z dziećmi	165	147	122
3.	Korzystających ze względu na ubóstwo	720	704	635
4.	Korzystających ze względu na bezrobocie	422	390	351
5.	Rodziny bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	54	56	37
6.	Rodziny dotknięte niepełnosprawnością	280	247	227
7.	Rodziny dotknięte długotrwałą lub ciężką chorobą	166	157	151
8.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	80	73	74
9.	Alkoholizm	26	28	24
10.	Rodziny dotknięte przemocą w rodzinie	5	3	2
11.	Rodziny przeżywające trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	13	10	17

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

W 2021 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hajnówce objął pomocą społeczną (niezależnie od formy, rodzaju i źródła finansowania) 736 rodzin liczących razem 1154 osób. Dla porównania w roku 2019 ze wsparcia pomocy społecznej skorzystało wtedy 902 rodziny z Hajnówki liczące razem 1776 osób.

Polityka władz miasta od lat promująca tworzenie sprzyjających warunków dla potencjalnych inwestorów i pracodawców daje wymierne efekty w postaci dość niskiego bezrobocia, co prowadzi do zmniejszania się liczby rodzin i osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej. Nie wpływa to jednak na zmniejszenie kwoty wydatków na te świadczenia.

Głównymi powodami korzystania z pomocy społecznej na przestrzeni lat 2019 – 2021 były w kolejności: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, choroba i inne.

Główną przyczyną korzystania z pomocy społecznej w latach 2019 – 2021 był niedostatek, ale także negatywne skutki w zakresie funkcjonowania rodziny. Prowadzić to może do dysfunkcji społecznej, nałogów, marginalizacji, obniżenia poziomu potrzeb bytowych, a w konsekwencji generować może problemy w prawidłowym wypełnianiu ról społecznych, w tym funkcji opiekuńczo – wychowawczej rodziny.

Wspieranie rodziny jest zespołem metodycznych działań mających na celu przywrócenie rodzinie funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Aktywność ta wpisuje się w obszar zadań Gminy Miejskiej Hajnówka

i jest przypisana grupie pracowników realizujących zadania asystentury rodzinnej. Działania na rzecz rodziny prowadzone są za zgodą rodziny i z jej aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych rodziny oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Działalność ta oparta jest na konsultacjach, poradnictwie specjalistycznym, terapii, mediacji, stąd też obszar pracy na rzecz rodziny oparty jest na zasadzie interdyscyplinarności oraz partnerstwa wielosektorowego. Praca z rodziną prowadzona jest również w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną oraz w rodzinach, w których doszło do kryzysu i w efekcie którego nastąpiło umieszczenie dziecka poza rodziną. Wówczas prowadzone są działania o charakterze interdyscyplinarnej pomocy i intensywnej pracy z rodziną w celu przewycięzania trudności i możliwości powrotu dziecka do rodziny.

Tabela 2. Zestawienie liczby rodzin korzystających ze wsparcia asystentów rodziny oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, za które Gmina Miejska Hajnówka ponosi odpłatność z tytułu pobytu w pieczy zastępczej

Rok	Liczba rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny	Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystentów rodziny	Liczba dzieci, za które Gmina Miejska Hajnówka ponosi odpłatność z tytułu pobytu w pieczy zastępczej
2021	48	84	46
2020	36	88	57
2019	49	63	36

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Przykładowe formy wsparcia oferowane przez asystenta rodziny w latach 2019-2021 to:

- doradztwo w zakresie form i miejsc wsparcia,
- poradnictwo oferowane kobietom w ciąży i ich rodzinom,
- poradnictwo w zakresie pielęgnacji i opieki nad niemowlęciem,
- pomoc w codziennej organizacji życia rodziny, planowanie sposobów spędzania wspólnie wolnego czasu,
- nauka sprawnego wykonywania obowiązków domowych,
- doradztwo w zakresie zarządzania budżetem domowym,
- informowanie, jak działają urzędy, placówki wsparcia rodziny i dziecka,
- pomoc w sprawach urzędowych, wspieranie rodziny w kontaktach z pracownikami szkoły, przedszkola, sądu, poradni, przychodni, policji, urzędów i innych instytucji,
- pomoc w zakresie możliwości podniesienia kwalifikacji zawodowych i poszukiwaniu pracy.

Wśród rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, znaczna część znajduje się od wielu lat w systemie pomocy społecznej. Borykają się one z niepełnosprawnościami, przewlekłymi chorobami somatycznymi, psychicznymi i/lub uzależnieniem od substancji psychoaktywnych. Są to również rodziny o niskim statusie społecznym, ubogie, często długotrwale bezrobotne. Trudnościom opiekuńczo-wychowawczym często towarzyszą dysfunkcje w znaczący sposób zmieniające właściwe postrzeganie rzeczywistości.

Najlepszym środowiskiem życia i wychowania dziecka jest rodzina. Istnieją jednak sytuacje niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Wówczas istotną rolę spełnia piecza zastępcza. Ma ona charakter czasowy. Kwestie pieczy zastępczej reguluje ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Obowiązek ten jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

W latach 2019-2021 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej współfinansował koszty pobytu dziecka w pieczy zastępczej. W roku 2019 Gmina Miejska Hajnówka ponosiła odpłatność z tytułu pobytu 36 dzieci w pieczy zastępczej. W roku 2020 finansowała pobyt 57 dzieci, a 2021 r. pobyt 46 wychowanków.

Kwota wydatkowana na pokrycie kosztów umieszczenia i funkcjonowania w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach zastępczych w 2019 r., wyniosła – 201.003,00 zł, w 2020 r. - 214.578,00 zł, a w 2021 r. zamknęła się sumą - 288.000,00 zł.

Zgodnie z uchwałą XXIX/221/13 Rady Miasta Hajnówka z dnia 25 września 2013 r. na Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hajnówce zostały nałożone zadania dotyczące dokumentowania i wydawania Kart Dużej Rodziny Hajnowskiej dla rodzin wielodzietnych i na stałe zamieszkałych na terenie miasta Hajnówka. Karta Dużej Rodziny (KDR) to system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w niektórych firmach prywatnych. Posiadacze KDR mają możliwość tańszego korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży rekreacyjnej. KDR wspiera budżety rodzin wielodzietnych oraz ułatwia dostęp do dóbr i usług. Ogółem w roku 2019 objęto programem 78 rodzin wydając 387 Kart Dużej Rodziny Hajnowskiej. W roku 2020 programem objęto - 62 rodziny wydając 319 kart, a w roku 2021 objęto programem 91 rodzin, wydając 461 kart.

Jednym z głównych instrumentów polityki wspierania rodziny są bezpośrednie świadczenia pieniężne skierowane do rodzin. W ostatnich latach w Polsce wprowadzono kilka nowych świadczeń pieniężnych na rzecz rodzin. Świadczenia pieniężne jako instrument wspierania polityki rodzinnej pełnią następujące funkcje:

- dochodową – świadczenie stanowi źródło dochodów rodziny,
- kompensacyjną – polegającą na rekompensacie części ponoszonych wydatków związanych z posiadaniem dzieci;
- redystrybucyjną – która polega na wtórnym podziale dochodów poprzez transfer środków od jednych grup społecznych do innych, w tym przypadku do rodzin z dziećmi;
- egalitaryzującą – która polega na zmniejszaniu różnic w poziomie życia poszczególnych grup społecznych (rodzin);
- stymulującą – która polega na oddziaływaniu na określone postawy i zachowania w społeczeństwie, kierując spożyciem zgodnie z kierunkiem uznanym przez społeczeństwo za ważny.

Tabela 3. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach z terenu Gminy Miejskiej Hajnówka korzystająca z systemu świadczeń rodzinnych i Programu 500+ w 2019 roku

Rodzaj świadczenia/programu/	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia rodzinne	1480	3374
Świadczenia wychowawcze (program 500+)	2034	6168

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Tabela 4. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach z terenu Gminy Miejskiej Hajnówka korzystająca z systemu świadczeń rodzinnych i Programu 500+ w 2020 roku

Rodzaj świadczenia/programu/	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia rodzinne	1314	2879
Świadczenia wychowawcze (program 500+)	1983	5129

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Tabela 5. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach z terenu Gminy Miejskiej Hajnówka korzystająca z systemu świadczeń rodzinnych i Programu 500+ w 2021 roku

Rodzaj świadczenia/programu/	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia rodzinne	1215	2644
Świadczenia wychowawcze (program 500+)	2079	5325

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Z przedstawionych danych wynika, że w ostatnich latach rola świadczeń pieniężnych wspierająca rodziny znacznie wzrosła. Głównym powodem tej zmiany był wzrost wydatków na transfery skierowane do rodzin z dziećmi wynikający z wprowadzenia programu Rodzina 500 plus. Brak kryterium dochodowego w tym programie spowodował, że środki publiczne kierowane są nie tylko do rodzin najuboższych, które faktycznie mogą potrzebować wsparcia finansowego, ale trafiają również do rodzin średnio zamożnych oraz rodzin o wysokich dochodach. Świadczenie wychowawcze / 500+ / pokrywa częściowo wydatki związane z wychowaniem dzieci, jak również zaspokaja potrzeby życiowe dziecka.

W latach 2019-2021 liczba rodzin korzystająca ze wsparcia w formie świadczeń rodzinnych waha się na podobnym poziomie. System różnego rodzaju świadczeń rodzinnych pozwala na wzmocnienie sytuacji rodzin z dziećmi w dążeniu do zaspokojenia niezbędnych potrzeb oraz wzmacnia postawy nakierowane na przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, przy wykorzystaniu własnych zasobów i możliwości. System ten, w powiązaniu ze spadkiem bezrobocia w Gminie Miejskiej Hajnówka pozwolił wielu rodzinom na osiągnięcie stabilizacji finansowej. Jest to szczególnie widoczne jeśli porówna się liczbę rodzin z dziećmi, ubiegających się o pomoc finansową ze środków pomocy społecznej w poszczególnych latach.

Innym świadczeniem pieniężnym, który ma na celu wspieranie rodzin jest świadczenie w ramach programu „Dobry Start” tzw. 300+. Świadczenie „Dobry Start” przysługuje raz w roku na dziecko uczące się w szkole, aż do ukończenia przez nie 20 roku życia. Dzieci niepełnosprawne, uczące się w szkole, otrzymają świadczenie do ukończenia przez nie 24 roku życia. Aby otrzymać wsparcie, należy złożyć wniosek. Może to zrobić matka, ojciec lub opiekun dziecka. Wniosek o świadczenie dla dzieci, które przebywają w pieczy zastępczej składa rodzic zastępczy, osoba prowadząca rodzinny dom dziecka lub dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej.

W latach 2019-2020 kwota oraz liczba świadczeń przyznanych na ten cel przedstawiała się następująco:

- w 2019 r. kwota wypłaconych świadczeń w ramach programu - 602.250,00 zł,
- liczba świadczeń wypłaconych – 2008,
- w 2020 r. kwota wypłaconych świadczeń w ramach programu - 597.600,00 zł,
- liczba świadczeń wypłaconych – 1992.

W roku 2021 realizacja programu, który dotychczas obsługiwał Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hajnówce została przeniesiona do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Oprócz powyżej przedstawionych form wspierania rodzin w Gminie Miejskiej Hajnówka przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Hajnówce funkcjonuje i działa Placówka Wsparcia dziennego w formie opiekuńczej - Świetlica Socjoterapeutyczna, która dysponuje około 20 miejscami dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.

3.2. Analiza SWOT

Praca z rodziną jest procesem złożonym i długotrwałym. Efekty pracy z rodzinami w przeważającym stopniu zależy od aktywności rodzin, otwarcie się na otrzymane wsparcie, chęć wprowadzenia w swoim życiu zmian. Problemy rodzin mają często wielowymiarowy charakter i ich rozwiązanie wymaga dużej znajomości problemu i zintegrowanie współpracy instytucjonalnej. Przeprowadzenie diagnozy środowiska lokalnego w kontekście problemów społecznych oraz dokonane analizy dotychczas podejmowanych działań, pozwoliło na sporządzenie analizy SWOT, która określa

mocne i słabe strony systemu wspierania rodziny w gminie oraz pozwala na dokonanie oceny zagrożeń jak i szans, które mają znaczący wpływ na całość podejmowanych działań w zakresie wspierania rodzin.

Tabela 6. Analiza SWOT określająca mocne i słabe strony systemu wspierania rodziny w Gminie Miejskiej Hajnówka

Mocne strony	Słabe strony
Dobrze rozwinięta sieć placówek oświatowych	Bierność i niewielkie zaangażowanie rodzin dysfunkcyjnych we współpracę z pracownikami socjalnymi i asystentem rodziny.
Bogata oferta zajęć dla dzieci, młodzieży i całych rodzin prowadzona przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Hajnówce, Hajnowski Dom Kultury, Ośrodek Sportu i Rekreacji w Hajnówce i Park Wodny.	Stereotypowe postrzeganie poszczególnych ról w rodzinie
Dobra współpraca z instytucjami i pedagogami szkolnymi pracującymi z rodzinami i dziećmi.	Brak na terenie gminy organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu wspierania rodziny.
Działalność prowadzonego przez Stowarzyszenie Brzesko - Oławska Wieś Historyczna	Niewielkie zainteresowanie rodzin z problemami oferowanymi formami pomocy w procesie wychowawczym dziecka.
Szanse	Zagrożenia
Podnoszenie kompetencji osób pracujących z rodzinami.	Postrzeganie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej jako instytucji przyznającej jedynie świadczenia pieniężne.
Podnoszenie aktywności rodzin w procesie przezwycięzania swoich problemów dnia codziennego ze szczególnym uwzględnieniem procesu wychowawczego dzieci i młodzieży.	Rosnąca liczba rodzin przedkładająca potrzeby finansowe ponad więzi rodzinne i uczuciowe.
Zainteresowanie dzieci i młodzieży ofertą kulturalno - edukacyjną dostępną na terenie gminy.	Zjawisko euro sieroctwa, tj. wyjazdy za dobrze płatną pracą za granicę jednego lub dwóch rodziców i pozostawienie ciężaru wychowania dzieci matce, dziadkom lub innym członkom dalszej rodziny

4. INSTYTUCJONALNE ZASOBY W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY W GMINIE MIEJSKIEJ HAJNÓWKA

Instytucjonalne zasoby Gminy Miejskiej Hajnówka, to instytucje i organizacje pełniące funkcję wspierającą rodziny, w tym:

Tabela 7. Instytucjonalne zasoby Gminy Miejskiej Hajnówka

L.p.	Nazwa placówki /instytucji/	Rodzaj działań
1.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hajnówce	Pomoc finansowa i rzeczowa, dożywianie dzieci w placówkach edukacyjnych, praca socjalna, poradnictwo, aktywizacja społeczno - zawodowa, edukacja rodziców i wspieranie aktywności lokalnej.
2.	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Poradnictwo prawne, przeciwdziałanie alkoholizmowi oraz wspieranie programów profilaktycznych.
3.	Placówki oświatowe	Działalność edukacyjno-wychowawcza oraz wsparcie dla rodziców i dzieci.
4.	Zespół Interdyscyplinarny	Wsparcie i pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
5.	Służba zdrowia	Działalność w zakresie profilaktyki i opieki zdrowotnej
6.	Stowarzyszenia mieszkańców	Aktywizacja społeczności lokalnej pod kątem

		zdrowego trybu życia oraz promowanie postaw społecznikowskich.
7.	Placówki biblioteczne (publiczne, szkolne i przedszkolne)	Szeroko pojęta działalność kulturalna, organizowanie zajęć dla dzieci, młodzieży i całych rodzin.
8.	Parafie i związki wyznaniowe na terenie Gminy Miejskiej Hajnówka	Promowanie pozytywnego wizerunku rodziny

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Są to podmioty prowadzące działalność na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz wspierania rodziny, bądź tą działalność wspomagające. Działają również na zasadzie współpracy międzyinstytucjonalnej. Do zasobów osobowych działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz wspierania rodziny w Gminie Miejskiej Hajnówka można zaliczyć:

- pedagogów,
- psychologów zatrudnionych w placówkach oświatowych, wychowawczych;
- terapeutów uzależnień ;
- członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- funkcjonariuszy Policji.

5. ODBIORCY PROGRAMU I PLANOWANE EFEKTY

Gminny program wspierania rodziny skierowany jest do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych zamieszkujących na terenie Gminy Miejskiej Hajnówka.

Planowane efekty.

1. Wzmocnienie i rozwój systemu rozwiązywania problemów rodziny.
2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodziny oraz jej członków.
3. Integrowanie działań instytucji i podmiotów na rzecz rodziny.
4. Promocja oraz kreowanie pozytywnego obrazu rodziny.
5. Poprawa funkcjonowania rodziny biologicznej jako naturalnego środowiska rozwoju dziecka.

6. ZAŁOŻENIA I CELE PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY W GMINIE MIEJSKIEJ HAJNÓWKA

Nadrzędnym celem podejmowanych działań jest dobro i bezpieczeństwo dzieci, które potrzebują atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia w rodzinie. Dziecko wzrastające w rodzinie, w której znajduje oparcie prawidłowo się rozwija i osiąga sukcesy w życiu.

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócić rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Skuteczna pomoc może być osiągnięta poprzez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzinami.

Główne założenia systemu wspierania rodziny.

1. Wzmocnienie działań profilaktycznych w rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych.
2. Wprowadzenie różnorodnych form pomocy rodzinom wieloprotblemowym.
3. Wprowadzenie różnorodnych form pomocy środowiskowej w opiece i wychowaniu dzieci.
4. Doskonalenie i rozwój współpracy pomiędzy przedstawicielami instytucji i organizacji pracujących i działających na rzecz dzieci, młodzieży i rodzin.

Cele programu wspierania rodziny.

Cel główny: Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Cele szczegółowe.

Dla osiągnięcia celu głównego określono cele szczegółowe:

1. Wspieranie rodzin zagrożonych lub będących w kryzysie.
2. Wzmocnienie opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców.
3. Rozwój środowiskowych form wsparcia w opiece i wychowaniu dzieci.
4. Koordynacja działań w kierunku reintegracji rodziny.

7. ZADANIA W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY

Koordinatorem działań związanych z realizacją programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hajnówce.

Cel szczegółowy 1

Wspieranie rodzin zagrożonych lub będących w kryzysie.

L.p.	Kierunek działań	Zadania	Podmioty realizujące	Wskaźniki
1.	Analiza przyczyn kryzysu w rodzinie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Diagnozowanie problemów w rodzinie oraz ocena sytuacji dziecka w rodzinie pod kątem jego bezpieczeństwa. 2. Współpraca podmiotów pracujących z rodziną w zakresie systematycznego diagnozowania problemu 	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hajnówce, Placówki oświatowe, Sąd rodzinny.	<p>Ilość przeprowadzonych analiz rodzin z dziećmi przez pracowników socjalnych.</p> <p>Ilość spotkań z pedagogami, kuratorami rodzinnymi.</p> <p>Ilość wniosków do sądu rodzinnego z prośbą o wgląd w sytuację rodziny.</p>
2.	Interdyscyplinarna pomoc rodzinom z problemami	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji bytowej. 2. Opłacanie posiłków dla dzieci w placówkach edukacyjnych oraz wypłata świadczeń pieniężnych na zakup produktów żywnościowych. 3. Prowadzenie spraw związanych z wydawaniem Karty Dużej Rodziny. 4. Aktywizacja zawodowa bezrobotnych członków rodzin. 5. Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu rozwiązywania problemów 	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hajnówce, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Placówki oświatowe.	<p>Liczba dzieci dożywianych</p> <p>Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie ze środków pomocy społecznej.</p> <p>Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny,</p> <p>Liczba kontraktów socjalnych.</p> <p>Liczba osób skierowanych do diagnozy uzależnienia.</p> <p>Liczba dzieci która skorzystała z kolonii.</p> <p>Liczba dzieci, które skorzystały z różnych</p>

	uzależnień od alkoholu, środków psychoaktywnych oraz przemocy w rodzinie. 6. Współorganizowanie wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin ubogich oraz rodzin dotkniętych przemocą. 7. Promowanie i wspieranie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych. 8. Przeciwdziałanie uzależnieniom, agresji wśród dzieci i młodzieży- realizowanie szkolnych programów edukacyjnych.		form pomocy. Liczba dzieci, które uczestniczyły w programach edukacyjnych.
--	---	--	---

Cel szczegółowy 2

Wzmocnienie opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców.

L.p.	Kierunek działań	Zadania	Podmioty realizujące	Wskaźniki
1.	Rozwijanie umiejętności opiekuńczych i wychowawczych.	1. Prowadzenie poradnictwa. 2. Zajęcia edukacyjne dla dzieci i rodziców. 3. Prowadzenie systematycznej pracy socjalnej. 4. Przydzielanie rodzinie asystenta rodziny. 5. Monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu przez asystenta pracy z rodziną. 6. Współpraca pomiędzy przedstawicielami instytucji celem rozwiązywania problemów wychowawczych występujących w rodzinie.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hajnówce, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz placówki oświatowe.	Ilość udzielonych porad. Liczba osób korzystających z poradnictwa. Ilość rodzin objęta pracą socjalną. Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny. Ilość spotkań.
2.	Promowanie pozytywnego wizerunku rodziny.	1. Organizowanie integracyjnych spotkań rodzinnych/festyny rodzinne/. 2. Promocja różnych form aktywności. 3. Współpraca podmiotów pracujących z rodzinami w zakresie kreowania	Hajnowski Dom Kultury, Ośrodek Sportu i Rekreacji w Hajnówce, Placówki oświatowe, Miejska Biblioteka Publiczna im. Tadeusza Rakowieckiego w Hajnówce, Stowarzyszenia	Liczba rodzin/osób/uczestniczących. Ilość spotkań, festynów. Ilość wspólnych przedsięwzięć.

	i upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny.	lokalne. Parafie	
--	---	------------------	--

Cel szczegółowy 3

Rozwój środowiskowych form wsparcia w opiece i wychowaniu dzieci.

L.p.	Kierunek działań	Zadania	Podmioty realizujące	Wskaźniki
1.	Rozwój różnych form wsparcia w zakresie opieki i wychowania dzieci.	1. Organizowanie dzieciom i młodzieży czasu wolnego. 2. Organizowanie wypoczynku dzieciom i młodzieży w formie kolonii i półkolonii.	Hajnowski Dom Kultury Ośrodek Sportu i Rekreacji w Hajnówce, Placówki oświatowe, Miejska Biblioteka Publiczna im. Tadeusza Rakowieckiego w Hajnówce, Stowarzyszenia Stowarzyszenia lokalne.	Liczba dzieci i młodzieży biorących udział w różnego rodzaju formach zorganizowanego wypoczynku i rekreacji.
2.	Doskonalenie współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny.	1. Współpraca placówek oświatowych, Policji, ochrony zdrowia, kuratorów, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołu Interdyscyplinarnego, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie-organizatora pieczy zastępczej. 2. Doskonalenie kadr/szkolenia, doradztwo specjalistyczne/.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hajnówce, Policja, Miejska Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki oświatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Kuratorzy sądów rodzinnych.	Ilość spotkań. Liczba osób która wzięła udział w szkoleniach w zakresie pracy z rodziną.

Cel szczegółowy 4

Koordinacja działań w kierunku reintegracji rodziny.

L.p.	Kierunek działań	Zadania	Podmioty realizujące	Wskaźniki
1.	Podejmowanie działań w celu powrotu dziecka do rodziny biologicznej.	1. Motywowanie do utrzymania kontaktów rodziców biologicznych z dzieckiem umieszczonym w pieczy zastępczej. 2. Pomoc rodzinie biologicznej w utrzymaniu aktywności zawodowej w celu zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hajnówce, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce,	Liczba dzieci umieszczona w pieczy zastępczej. Liczba dzieci, które wróciły do rodziny biologicznej. Ilość spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego, w którym uczestniczyli

	<p>rodzynie.</p> <p>3. Realizacja planu pracy z rodziną i koordynowanie go z planem pomocy dziecku.</p> <p>4. Edukacja w rodzinach zagrożonych przemocą.</p> <p>5. Praca socjalna z rodzicami dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej na rzecz powrotu dziecka do rodziny.</p> <p>6. Współpraca z instytucjami tj. sądem rodzinnym, organizatorem pieczy zastępczej, koordynatorem pieczy zastępczej, Zespołem Interdyscyplinarnym.</p>	<p>placówki oświatowe, przedstawiciel sądu rodzinnego.</p>	<p>przedstawiciele poszczególnych podmiotów.</p> <p>Ilość wysłanych opinii na temat efektów pracy z rodziną biologiczną.</p>
--	---	--	--

7.1. Realizatorzy programu

1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hajnówce.
2. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
3. Placówki oświatowe
4. Hajnowski Dom Kultury
5. Ośrodek Sportu i Rekreacji w Hajnówce

7.2. Partnerzy realizacji programu

1. Policja.
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce
3. Placówki ochrony zdrowia.
4. Parafie w Gminie Miejskiej Hajnówka.
5. Sąd Rodzinny w Bielsku Podlaskim
6. Lokalne stowarzyszenia.

8. FINANSOWANIE PROGRAMU I CZAS JEGO REALIZACJI

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Hajnówka został opracowany na lata 2022 - 2024. Program ten będzie finansowany w ramach środków własnych gminy i z budżetu państwa.

9. MONITORING I EWOLUCJA PROGRAMU

Prowadzenie monitoringu i ewaluacji służy sprawdzeniu i ocenie czy zostały zrealizowane planowane działania, czy sposób ich realizacji pozwolił i w jakim stopniu osiągnąć zakładane cele Programu. Program będzie koordynowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hajnówce. W ramach jego monitoringu będą gromadzone informacje, które pozwolą na ocenę postępów, wskażą dalsze potrzeby i zrekonstruują działania, które mają dać informację zwrotną, pozwalającą na określenie i wprowadzenie potrzebnych zmian w programie. Program Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Hajnówka jest dokumentem otwartym i długofalowym przez co jest wskazana stała współpraca pomiędzy instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami w celu jego ewentualnej modyfikacji. Zgodnie z art.179 ust 1. ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej w terminie do 31 marca każdego roku Wójt (Burmistrz) składa Radzie Gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.

Zbieranie informacji na potrzeby monitoringu i ewaluacji wg wskaźników zaplanowanych w Programie pozwoli ocenić czy i w jakim obszarze Program wymaga aktualizacji, przeformułowania lub zmian przyjętych celów. Umożliwi także przedstawienie potrzeb związanych z realizacją zadań.